

Juryrapport

september 2008

Vereniging
Sport en Gemeenten

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

SPORTGEMEENTE
VAN HET JAAR
2008

Juryrapport Sportgemeente van het Jaar 2008

Vereniging Sport en Gemeenten, NOC*NSF en VNG organiseren in 2008 voor de derde maal de verkiezing van de 'Sportgemeente van het Jaar'. Een verkiezing waarvoor zich 23 gemeenten hebben aangemeld. Dit jaar gaat de speciale aandacht naar het thema 'Sport dichtbij'. De jury heeft zich laten bijstaan door een adviescommissie waarin het Mulier Instituut, NISB, VNG, de Cruyff Foundation en de Krajicek Foundation vertegenwoordigd waren.

Deelname aan de Verkiezing Sportgemeente van het Jaar 2008 vraagt naast een gedegen en goed gefundeerd sportbeleid dan ook een bovengemiddelde inzet op het gebied van het thema '*Sport dichtbij Laagdrempelige sport- en beweegaanbod op buurt- of wijkniveau*'. Naast een beoordeling op dit thema, vormden de sportinfrastructuur, financiën, (top)sportbeleid, participatie en accommodaties ook belangrijke beoordelingsonderwerpen.

Nadat de adviescommissie zich in juli en augustus een weg had gebaad door de veelheid aan aangeleverde informatie, zijn de 23 kandidaten in eerste aanleg ten opzichte van elkaar beoordeeld. Om kleinere gemeenten niet te laten ondersneeuwen tussen de reuzen is gekozen voor segmentatie naar gemeenteomvang. In de categorie < 40.000 zijn acht deelnemende gemeenten, zeven gemeenten zitten in de categorie van 40.000 tot 100.000 inwoners en het totaal wordt gecompleteerd met acht 100.000+ gemeenten. Op basis van de afgegeven adviezen zijn hiervan zes gemeenten genomineerd: Delft, Den Haag, Enschede, Helden, Schijndel en Venlo. Deze zes gemeenten zijn eind augustus / begin september bezocht door de adviescommissie.

Deelnemende gemeenten in 2008

De vetgedrukte gemeenten zijn de zes genomineerde gemeenten, twee binnen elke categorie

Gemeente	Provincie	Inwoners	x deelname
Castricum	Noord-Holland	35.000	1
Edam-Volendam	Noord-Holland	27.000	2
Harenkarspel	Noord-Holland	15.924	1
Helden	Limburg	20.000	3
Nieuwerkerk aan den IJssel	Zuid-Holland	22.000	1
Schijndel	Noord-Brabant	22.912	1
Staphorst	Overijssel	16.000	1
Veendam	Groningen	28.000	1
Alkmaar	Noord-Holland	96.000	2
Alphen aan den Rijn	Zuid-Holland	72.000	1
Delft	Zuid-Holland	95.000	1
Katwijk	Zuid-Holland	60.000	1
Spijkenisse	Zuid-Holland	75.000	1
Venlo	Limburg	92.000	2
Weert	Limburg	48.481	2
Den Haag	Zuid-Holland	474.000	2
Ede	Gelderland	107.500	1
Eindhoven	Noord-Brabant	210.000	2
Enschede	Overijssel	154.994	2
Groningen	Groningen	182.341	1
Rotterdam	Zuid-Holland	578.000	3
's-Hertogenbosch	Noord-Brabant	135.000	3
Utrecht	Utrecht	295.000	2

SPORTGEMEENTE
VAN HET JAAR
2008

Legenda

< 40.000 inwoners

40.000 - 100.000 inwoners

> 100.000 inwoners

De jury motiveert de zes nominaties als volgt:

Delft

Het sportbeleid richt zich op de volle breedte van de Delftse samenleving, van jong tot oud, van mensen zonder tot mensen met een beperking, van autochtoon tot allochtoon, van laag - tot hoog opgeleid enz. De uitvoering van het sportbeleid wordt vergemakkelijkt door de jarenlange investering in brede netwerken, verspreid over vele gebieden, sport - onderwijs - welzijn - veiligheid - zorg - kinderopvang. Sterk punt van het Delftse sportbeleid is volgens de jury de voortrekkersrol die de gemeente oppakt. Na de landing van beleidsvoornemens en opstellen van actiepunten gaat dit over in een regisserende rol en worden de uitvoerende partners blijvend begeleid, ondersteund en gefaciliteerd. Door de bestuurlijke en ambtelijke continuïteit in Delft worden doelstellingen van sportprojecten structureel gemaakt. De gemeente Delft stelt zich altijd open op naar andere gemeenten en organisaties, verworven kennis en vaardigheden worden frequent gedeeld. De gemeente ziet sportverenigingen - naast sportintrinsieke doelen - als maatschappelijke onderneming. Delft beseft dat niet iedere vereniging dit wil of kan, maar daar waar mogelijk gebeurt het. Vitesse Delft is hiervan een goed voorbeeld. De gemeente Delft is sterk wijkgericht. De vroege participatie in BSI, BOS en nu combinatiefuncties zorgen ervoor dat de wijken sportief worden versterkt. Het concept Brede School functioneert al meerdere jaren optimaal.

Uitvoering van het sportbeleid wordt in Delft vergemakkelijkt door de jarenlange investering in brede netwerken (verspreid over vele gebieden, sport - onderwijs - welzijn - veiligheid - zorg - kinderopvang). Na de landing van beleidsvoornemens en opstellen van actiepunten gaat dit over in een regisserende rol en worden de uitvoerende partners blijvend begeleid, ondersteund en gefaciliteerd. Een Krajicek Playground is aangelegd als een van de uitkomsten van een BOS-project gericht op tegengaan overlast van jongeren. De Playground ligt strategisch tussen woningen en naast een speeltuin. De ontstane samenwerking tussen school, buurthuis, politie, woningbouwcorporatie, BWD, gemeente en Krajicek is volgens de jury een ijzersterk voorbeeld hoe met behulp van een voorziening en daarop georganiseerde en begeleide activiteiten de overlast / problematiek kan worden teruggedrongen.

Sterke en opvallende punten

Delft

Scoort goed op thema 'Sport dichtbij' onder meer met stimulering oprichting schoolsport/buurtsportverenigingen
Diverse moderniseringsprojecten van sportparken en zwembaden
Brede monitor en evaluatie op sportbeleid
Wijkwerkgroepen zijn samengesteld uit bewoners, kinderen en professionals
Alle groepen krijgen tweemaal per week bewegingsonderwijs van een vakleerkracht

Den Haag

De gemeente Den Haag is in hoog tempo bezig zich op sportgebied te moderniseren en profileren. De gehanteerde visie richt zich op specifieke kenmerken van Den Haag, zoals de duidelijke keuze voor beach- en zeesporten. Sterk hierbij is de profilering zowel richting topsport en citymarketing, als ook de spin-off richting de Haagse breedtesport. De vakleerkracht is altijd in het basisonderwijs van Den Haag gebleven. De gemeente onderschrijft daarmee haar visie dat bewegingsonderwijs de basis is voor sportbeleid. Dit wordt nog eens extra benadrukt door het feit dat alle scholen deelnemen aan schoolzwemmen, waarbij diverse vangnetten voor achterblijvende kinderen aanwezig zijn. De verhalen van sportvereniging Laakkwartier in de gelijknamige wijk én de Sporttuin in de Schilderswijk zijn volgens de jury zeer succesvol en goede voorbeelden van sport dichtbij. Het project 'de gewichtige vakleerkracht' blinkt uit in het bestrijden en voorkomen van overgewicht bij jongeren. Zeer noemenswaardig vindt de jury de – als eerste in Nederland - doorlopende leerlijn die is ontwikkeld op mbo, hbo en universitair niveau voor sportopleidingen. Allen gehuisvest op één locatie in de stad. Het project 'Bewegen op Recept', waarin mensen met gezondheidsklachten worden doorverwezen naar een beweeg/sportprogramma is landelijk overgenomen als succesvolle interventie onder de naam 'Beweegkuur'. Naast sport investeren ook andere sectoren in sport en beweegbeleid, onder andere gezondheid, sociale zaken, gehandicaptenbeleid en stadontwikkeling. Juist in stadsdelen waar de sportorganisaties verdwenen zijn, heeft Den Haag zeer bewust geïnvesteerd in het idee om sportverenigingen marktconform in te huren om trainingen op locatie te verzorgen, waarbij het onderwijs een coördinerende en organiserende rol heeft. De verenigingen kunnen daarmee gekwalificeerd kader inhuren en worden logistiek in staat gesteld kwalitatief goede trainingen te verzorgen gedurende naschoolse uren.

Sterke en opvallende punten

Den Haag

Topsportvisie met duidelijke keuzes
Verenigingsondersteuning op hoog niveau met meerdere stimuleringsregelingen voor sporttakoverstijgend kader
Innovatieve verbetering van sportaccommodaties
Toekomstgericht met nieuwe sportconcepten (Haagse Sporttuinen, Scool, Skhype)
Doorlopende leerlijn ontwikkeld met mbo, hbo en universiteit voor sportopleidingen

Enschede

Door programmastructuur het voorbeeld van integraal beleid voeren. Sport staat daardoor altijd op de agenda in relatie tot het realiseren van programmadoelen. Het beheer en onderhoud is planmatig opgezet, zodat onderhoud, vervanging en vernieuwing gestructureerd zijn. Tevens vinden regelmatig gebruikersoverleggen plaats om te toetsen of aan verwachtingen wordt voldaan t.a.v. de kwaliteit van de accommodaties. De jury roemt de goede spreiding van sportaccommodaties en vitale sportverenigingen over de wijken/woonbuurten en het bieden van mogelijkheden tot deelname aan sport(kennismakings)-activiteiten in de buurt.

Beweegmanagement per stadsdeel: in het beweegteam is naast de sportconsulent de vakleerkracht l.o. opgenomen, die hiervoor door de school beschikbaar wordt gesteld. Dit team zorgt voor een uitgebalanceerd sport- en beweegaanbod voor de jeugd. Er is elke dag iets te doen na schooltijd op sportgebied: bij school, de sportclub, het welzijnswerk, de speeltuin. Daarbij is er voor kinderen van ouders met een minimum-inkomen via de bijzondere bijstand een regeling, waarbij de kosten van contributie en sportkleding wordt vergoed. De gemeente heeft een leerlingvolgsysteem ontwikkeld t.a.v. het sport- en beweeggedrag, met als onderdelen speelgedrag, leerlijnen l.o., lidmaatschap sportvereniging, deelname binnen- en buitenschoolse sportactiviteiten, MRT, zwemdiploma en overgewicht. De structuurvisie *Ruim baan voor bewegen* is goed doordacht, speelt in op trends en is samen met Ruimtelijke Ordening tot stand gekomen. In Enschede blijft de nadruk liggen op de letter 'I': Naast de al bekende drie: Innovatief, Integrale aanpak en Interactief voegt men daar aan toe: In de buurt, Inspirerend en Inventief. De jury onderschrijft de verbreding van drie naar zes I's.

Sterke en opvallende punten

Enschede

Integraal programmamanagement
Sportvoorzieningen in combinatie met scholen dragen bij aan leefklimaat van de wijk
Convenanten met schoolbesturen primair onderwijs
Fijnmazig monitoringsysteem per wijk/buurt
Compleet aanbod van sportstimuleringsactiviteiten met gekwalificeerd kader uit onderwijs en sport

Helden

Helden slaagt er erg goed in om in een gemeente met 6 kernen eenheid te creëren en interactief beleid neer te zetten. Een sterke visie is de basis; Burgerschap, Zelfsturing en Heelheid (integraliteit). Het – gebruik van het - multifunctionele THYAS- sportcomplex is uniek. Het wordt gebruikt door onderwijs, verenigingen, groepen en individuele sporters. Een gemeentelijk meerjarenonderhoudsplan voor de diverse sportaccommodaties biedt houvast voor de sportverenigingen. De hoge participatiegraad sportdeelname is voor een niet onbelangrijk deel toe te schrijven aan het intensieve beleid van de gemeente Helden. De opzet van Sportalliantie Helden waarbij sport, onderwijs (dagarrangementen), cultuur en buitenschoolse opvang gezamenlijk sport- en beweegactiviteiten aanbieden voor kinderen. De gemeente Helden is initiatiefnemer, initiator en voorsnog regisseur. Het ruimtelijk beleid van Helden heeft onder andere geresulteerd in een speelvoorzieningenplan met 60 speelvelden, 21 trapvelden (inclusief Panna-court en twee volledig ingerichte skatepleinen). De jury prijst het plan mede doordat het beheer en onderhoud in nauwe samenspraak met buurtbewoners en jongeren wordt gerealiseerd. *De Sportexpresse* (waarbij kinderen worden gestimuleerd kennis te maken met diverse sporten) is een voorbeeld van hoe een sportkennismakingsproject uitgevoerd hoort te worden. Voor een gemeente met 20.000 inwoners is Helden actief te noemen het gebied van op topsport(eventenementen). De gemeente maakt plaats voor topsportevenementen zoals het Nederlands kampioenschap tafeltennis, Nederlands kampioenschap paardrijden en de handbalinterlands van het nationale team. Daarnaast is Helden voor diverse wedstrijdonderdelen gastheer van de Nationale Special Olympics 2010 in de regio Noord-Limburg. Kortom, men maakt de titel van de plaatselijke sportnota waar. Sport beweegt Helden!

Sterke en opvallende punten

Helden

Samenwerkingsverband waarbij sport, onderwijs (dagarrangementen), cultuur en buitenschoolse opvang gezamenlijk sport- en beweegactiviteiten aanbieden
Alle basisscholen hebben in 2008 het nationaal certificaat "Sportactieve school" binnengehaald
Sportaccommodaties: hoog voorzieningenniveau, samenwerking met verenigingen en burgers t.a.v. renovatie en onderhoud
Hoge participatie van vrijwilligers en sportverenigingen binnen het aanbod van verenigingsondersteuning
Integraal vrijwilligersbeleid

Schijndel

De gemeente Schijndel - met bijna 23.000 inwoners - is een sportgemeente waarbinnen de georganiseerde sport volop bloeit. Het verenigingsleven floreert met actieve sporters en veel vrijwilligers. De hoogwaardige kwaliteit van de binnen- en buitensportaccommodaties in Schijndel wordt benadrukt door de investeringen die de gemeente Schijndel op sportgebied doet en heeft gedaan. Zo beschikken alle korfbal-, hockey-, tennis- en voetbalsportverenigingen over up-to-date kunstgrasvelden. Schijndel is een efficiënte sportgemeente met een goed doordracht tarieven- en subsidiebeleid. Voor de huur van buitensportaccommodaties betalen verenigingen een bedrag per (actief) lid. Daartegenover staat een subsidiebedrag per (actief) lid. Het lijkt een subsidie- en tarievenstelsel wat duidelijkheid en goede voorwaarden voor verenigingen schept. Een actieve *Jeugd Sport Stichting Schijndel* is volledig ingebed binnen de Schijndelse sportinfrastructuur en opereert succesvol met opvallende taken. Het takenpakket omvat onder andere: het subsidiëren van jeugdverenigingen en sportverenigingen, het subsidiëren van (kader)cursussen, het organiseren van / meewerken aan projecten m.b.t. de sport en de jeugd, het verhuren van sportvelden, het adviseren van burgemeester en wethouders van de gemeente Schijndel.

Zeer vermeldingwaardig is het Project SJANS (Schijndels Jeugdactiviteiten Na School) waarbij onderwijs, sport, cultuur en natuur elkaar treffen. Het sportbeleid krijgt in Schijndel een nieuwe impuls waarbij interactie met en inbreng van de inwoners is gezocht. Voorbeelden hiervan zijn de betrokkenheid van de ouderenbonden en welzijnsinstelling bij het GALM-project, de betrokkenheid van gehandicaptenorganisaties en gespecialiseerde sportaanbieders bij de Werkgroep Onbeperkt Sporten en Bewegen en de betrokkenheid van de scholen bij het opzetten van een sportief beleid. Samenvattend: Sport zit in 'het wezen' van de burgers van Schijndel en is doorvlochten in het gemeentelijk beleid.

Sterke en opvallende punten

Schijndel

Sportvereniging neemt belangrijke plaats in samenleving in.
Betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij opstellen en uitvoeren van het sportbeleid
Optimale gebruikmaking van de Breedtesportimpuls
Realisatie van combinatieplan bij accommodatieproblematiek
Schijndel beschikt over voldoende sportieve en groene ruimten in de wijken. Iedere wijk beschikt over een sportaccommodatie en het buitengebied is makkelijk te bereiken.

Venlo

De gemeente Venlo beschikt over een zeer breed pallet van beleid (wijkenaanpak, jeugdbeleid, gezondheidsbeleid, sportbeleid) met daaraan vast verbonden een activiteitenbeleid. Het lukt Venlo om interactief beleid (vooral de wijkgebonden aanpak en de betrokkenheid van de georganiseerde sport) en het bijbehorende uitvoeringsprogramma toch nog SMART te formuleren en uit te voeren. De jury complimenteert de gemeente Venlo met de kwantitatief en kwalitatief hoogwaardige sportaccommodaties. De sporthallen, sportzalen, gymzalen en sportparken zijn aangemerkt als gemeentelijke basisvoorzieningen voor de sportbeoefening en worden door de gemeente aangelegd, onderhouden en beheerd. Zowel de binnensport- als buitensportaccommodaties zijn opgenomen in een structureel en actief onderhoudsplan.

De jury waardeert de wekelijkse sportactiviteiten op de Krajicek Playground en twee Cruyff Courts, zoals sportlessen en open inloop. Dit gebeurt in samenwerking met het jeugd- en jongerenwerk en sportverenigingen. Met name de sterke driehoeksrelatie tussen gemeente, Cruyff Court en betaald voetbalorganisatie (VVV) spreekt de jury tot de verbeelding. Binnen de gemeente Venlo wordt door bewegingsconsulenten en combifunctionarissen aandacht besteed aan het bewegingsonderwijs. Bij de invulling van het gemeentelijk speelruimtebeleid, vastgesteld in "Ruimte voor jeugd in Venlo", is de afdeling sport en bewegen nauw betrokken geweest. De georganiseerde topsportevenementen zijn onderdeel van het gemeentelijk evenementenbeleid. De jaarlijkse halve marathon "Venloop" die door de gemeente wordt gefaciliteerd is een mooi voorbeeld van de ontwikkeling van sport in Venlo. Op veel gebieden van sport en sportstimulering loopt Venlo voorop!

Sterke en opvallende punten	
Venlo	
Sport in de wijk sterk punt. Venlo investeert in 5 sportieve omgevingen. Nieuwe sportarrangementen worden ontwikkeld voor duurzame sportieve ontmoeting	
Grote diversiteit aan sportstimuleringsactiviteiten met veel deelnemers	
Veel aandacht voor kwantitatief en kwalitatief hoogwaardige sportaccommodaties	
Groei in participatiegraad sportdeelname	
Convenanten met mbo en hbo-opleidingen t.a.v. stageteams voor organisatie en uitvoeren van (school)sportprojecten en activiteiten	

Eindoordeel jury

De jury was zeer onder de indruk van de inzendingen. De zes genomineerde gemeenten zijn in hun verscheidenheid een voorbeeld voor de rijkdom van lokale sport. De zes nominaties zijn van hoge kwaliteit en hebben de jury werkelijk doen zweten. Toch is de jury tot een overtuigend besluit gekomen. De jury is van oordeel dat titel 'Sportgemeente van het Jaar' in 2008 wederom aan de gemeente **Enschede** toebehoort. Daarnaast heeft de jury besloten één winnaar te kiezen in de categorie tot 40.000 inwoners, **Helden**, en één winnaar in de categorie van 40.000 tot 100.000 inwoners, **Delft**.

De jury motiveert haar beslissing als volgt:

Kampioen worden is moeilijk, kampioen blijven is nog moeilijker. Enschede heeft zich dit jaar echter verder verbeterd. Onder andere met een nieuwe sportnota en de opening van een aantal sportaccommodaties (FC Twente, IJstadion). Daarnaast is Enschede het voorbeeld van integraal beleid, waarbij sport en bewegen altijd op de agenda staat binnen de programma's. Voor wat betreft het thema "Sport dichtbij" geeft Enschede hier prachtig invulling aan bijvoorbeeld via de wandel-, loop-, fiets- en mountainbikeroutes die aangelegd zijn en de speel- en sportaccommodaties die in iedere wijk op wandel-/fietsafstand liggen. Zie hiervoor de website www.enschedebuitensporig.nl. Ook vervult de gemeente Enschede op constructieve wijze een voortrekkersrol binnen de samenwerking met andere regiogemeenten voor wat betreft accommodaties met een regionale functie. Enschede straalt in woord en beeld uit dat sport belangrijk gevonden wordt. De jury belooft Enschede voor de tweede achtereenvolgende maal wegens het consistent (uit)voeren van uitzonderlijk sportbeleid.

Categoriewinnaar Helden (< 40.000)

Voor een gemeente van dergelijke omvang een buitengewone prestatie om een dergelijk beleid neer te zetten en daarmee goede resultaten te behalen. Helden is een gemeente waar wordt gewerkt aan de maatschappelijke betekenis van sport. Dat wil zeggen, het is niet vanzelfsprekend maar 'je moet er wat voor doen'. De gemeente heeft de jury overtuigd dat sport in Helden belangrijk is voor de leefbaarheid in de kernen en wijk.

Categoriewinnaar Delft (40.000-100.000)

In Delft staat sport en bewegen hoog op de beleidsagenda. Delft heeft daarmee in tien jaar een grote stap vooruit gemaakt. Wijkaanpak wordt ondanks de grootte van de stad, kleinschalig uitgevoerd, er zijn korte lijnen waardoor snel gewerkt kan worden. Wijkwerkgroepen spelen hierin een belangrijke rol. Deze werkgroepen zijn samengesteld uit professionals en wijkbewoners (volwassenen en jeugd), die over een eigen budget beschikken. De jury noemt dit een mooi voorbeeld van interactief beleid.

Samenstelling jury

- Jos Som, voorzitter VSG en burgemeester van Kerkrade
- Johan Wakkie, directeur KNHB
- Marcel Sturkenboom, directeur NOC*NSF
- Sandra Korthuis, lid directieraad VNG
- Clémence Ross, directeur NISB